

ข่าวจาก หนังสือพิมพ์ ไทยรัฐ
ฉบับวันศุกร์ที่ 8 มีนาคม พ.ศ.2567

อรรถประโยชน์จากฟางข้าว ลดต้นทุนเพิ่มรายได้เกษตรกร

“ภาคอีสานตอนกลาง 4 จังหวัด ขอนแก่น มหาสารคาม ร้อยเอ็ด และกาฬสินธุ์ ถือเป็นแหล่งผลิตข้าวที่สำคัญ หลังจากฤดูเก็บเกี่ยวข้าวจะมีเศษวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรในไร่นาจำนวนมาก โดยเฉพาะฟางข้าว ภาครัฐจึงส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการนำวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรมาใช้ประโยชน์ในรูปแบบต่างๆ เพิ่มมูลค่า ช่วยลดต้นทุนทางการเกษตร และการบริหารจัดการทรัพยากรการเกษตรและสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลและยั่งยืน สอดคล้องกับการใช้ทรัพยากรในภาคการเกษตรอย่างยั่งยืนตามแนวทาง BCG Model”

นายพนอดล ศรีพันธ์ุ ผู้อำนวยการสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรที่ 4 ขอนแก่น (สศท.4) สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร (สศก.) บอกถึงที่มาของโครงการศึกษาแนวทางการบริหารจัดการฟางข้าวในพื้นที่ภาคอีสานตอนกลาง โดยลงพื้นที่เก็บข้อมูลกลุ่มตัวอย่างเกษตรกร และผู้ใช้ประโยชน์จากฟางข้าว 187 ราย ประกอบด้วยเกษตรกรสมาชิกกลุ่มแปลงใหญ่สินค้าข้าว ที่มีการจัดซื้อเครื่องอัดฟางข้าว ที่ผลิตข้าวนาปี ปีเพาะปลูก 2565/66 และข้าวนาปรังปี 2565 จำนวน 147 ราย ผู้ประกอบการแปรรูป/ผู้รวบรวม 20 ราย และผู้ใช้ประโยชน์จากฟางข้าว 20 ราย

พบว่ากลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกข้าวส่วนใหญ่ร้อยละ 58.59 นำมาแปรรูปเป็นฟางก้อน โดยแบ่งเป็นการจ้างบริการทางการเกษตรเครื่องอัดฟาง เพื่อเก็บไว้ขายหรือใช้ประโยชน์เอง ร้อยละ 30.42 จำหน่ายในลักษณะเหมาไร่ให้แก่ผู้รวบรวม/แปรรูป ร้อยละ 10.81 โลกบฟางข้าวในนาเพื่อให้ย่อยสลายเป็นปุ๋ย ร้อยละ 17.18 และนำฟางข้าวไปใช้ประโยชน์โดยตรงโดยไม่อัดก้อน ร้อยละ 0.18 ส่งผลให้เกษตรกรสามารถเพิ่มมูลค่าจากการขายฟางข้าวอัดก้อนเฉลี่ยไร่ละ 319-353 บาท ผู้รวบรวมฟางข้าว/กลุ่มผู้ประกอบการแปรรูป ให้บริการแปรรูปอัดก้อนฟางข้าว ค่าบริการก้อนละ 8-15 บาท (ไม่รวมค่าขนส่ง) ตามขนาดก้อนฟาง และรับซื้อฟางข้าวจากเกษตรกรและผู้รวบรวม/แปรรูปรายอื่น โดยรับซื้อแบบอัดก้อนราคาก้อนละ 20-35 บาท และแบบเหมาไร่ ราคารับซื้อ คิดตามปริมาณฟางข้าวที่อัดก้อนได้ ราคาก้อนละ 1-1.50 บาท

ขณะที่กลุ่มผู้ใช้ประโยชน์จากฟางข้าว ส่วนใหญ่ร้อยละ 88.99 นำฟางข้าวเลี้ยงปศุสัตว์ ได้แก่ โคเนื้อ และกระบือ โดยใช้เป็นอาหารร่วมกับหญ้าเนเปียร์ ลดค่าใช้จ่ายได้ 47.50 บาท/ตัว/วัน และผสมร่วมกับอาหารชั้น TMR ลดค่าใช้จ่ายได้ 40 บาท/ตัว/วัน ส่วนอีกร้อยละ 11.01 ใช้เป็นวัสดุคลุมดิน/ผัก ไม้พล เมื่อเทียบกับการใช้พลาสติก ลดค่าใช้จ่ายได้ร้อยละ 570 บาท/รอบการผลิต และหากเทียบกับการใช้แกลบ ลดค่าใช้จ่ายได้ร้อยละ 300 บาท/รอบการผลิต ใช้ฟางข้าวเป็นก้อนเชื้อเห็ดแทนขี้เลื่อย ลดค่าใช้จ่ายได้ก้อนละ 3 บาท ใช้ฟางข้าวเป็นอาหารปลาแทนการให้อาหารสำเร็จรูป ลดค่าใช้จ่ายได้ร้อยละ 454.50 บาท/รุ่น และใช้เป็นปุ๋ยหมักแทนการใช้ปุ๋ยยูเรียในแปลงพืชผัก ลดค่าใช้จ่ายได้ร้อยละ 354.80 บาท/รอบการผลิต

ผลการศึกษาเบื้องต้น เพื่อให้เกิดการพัฒนาการบริหารจัดการฟางข้าวอย่างเป็นรูปธรรมในการนำวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรมาใช้ประโยชน์ในรูปแบบต่างๆ รัฐควรส่งเสริมให้มีการวางแผนการจัดการฟางข้าวตลอดห่วงโซ่อุปทาน สนับสนุนเทคโนโลยีและนวัตกรรมใหม่ๆ มาใช้ในการผลิตและการเพิ่มมูลค่า ส่งเสริมให้เกษตรกรควบคุมคุณภาพและผลักดันการผลิตฟางข้าวให้ได้รับมาตรฐานการรับรองคุณภาพสินค้า

สร้างความรู้ ความเข้าใจ และส่งเสริมให้เกษตรกรนำฟางข้าวมาใช้ประโยชน์มากขึ้น

นอกจากนี้ยังจำเป็นต้องสนับสนุนงานวิจัย องค์ความรู้ เทคโนโลยีและนวัตกรรม เพื่อขยายผลสู่การใช้ประโยชน์ในการพัฒนาสินค้า พัฒนาช่องทางการจัดจำหน่าย พัฒนาทักษะการเป็นผู้ประกอบการด้านสินค้าฟางข้าวแบบครบวงจร สนับสนุนให้เกษตรกรมีการรวมกลุ่ม และพัฒนาขีดความสามารถของเกษตรกรในการรับมือกับความเสี่ยงจากภัยธรรมชาติ

กรวิวัฒน์ วีนิล

ข่าวจาก หนังสือพิมพ์ แนวหน้า ฉบับวันศุกร์ที่ 8 มีนาคม พ.ศ.2567

สทนช.บริหารน้ำเชิงรุก รับมือสภาวะลานีญามีฝนหนัก

นายธรรมพงศ์ เนาวบุตร รักษาการผู้เชี่ยวชาญด้านวิเคราะห์สถานการณ์น้ำ สำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ (สทนช.) กล่าวว่า จากผลการติดตามสภาพอากาศอย่างใกล้ชิด พบว่าปรากฏการณ์ลานีญา ซึ่งจะทำให้เกิดฝนตกมากกว่าค่าเฉลี่ยจะเริ่มชัดเจนตั้งแต่เดือนเมษายนนี้ และจากการประเมินยังพบว่าปริมาณฝนจะมากกว่าค่าเฉลี่ยร้อยละ 8 ในเดือนดังกล่าว จึงวางแผนรับมือสถานการณ์น้ำที่อาจเกิดขึ้นรวมทั้งการดำเนิน (ร่าง) มาตรการรับมือฤดูฝนปี 2567 เพื่อรองรับสถานการณ์ที่กำลังจะเกิดขึ้น

สำหรับสถานการณ์น้ำในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่าที่เขื่อนอุบลรัตน์ จ.ขอนแก่น มีปริมาณน้ำในอ่างร้อยละ 67 และมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จึงมีมติพิจารณาให้ปรับแผนเพิ่มการระบายน้ำท้ายเขื่อนในช่วงเดือนมีนาคม เนื่องจากเป็นช่วงที่ลำน้ำชีที่ต่อจากท้ายเขื่อนผ่าน จ.ขอนแก่น มหาสารคาม ร้อยเอ็ด ยโสธร และอุบลราชธานี ยังมีปริมาณน้ำน้อย ไม่กระทบต่อพื้นที่ท้ายน้ำ ส่งผลดีต่อเกษตรกรและราษฎรที่ต้องการใช้น้ำเพื่อการเกษตรและอุปโภค-บริโภค และยังเป็นการพร่องน้ำเพื่อลดความเสี่ยงจากปรากฏการณ์ลานีญา ที่จะมีฝนตกหนักและอาจเกิดน้ำท่วมได้ ทั้งนี้ การระบายน้ำจะพิจารณาปรับเปลี่ยนตามสถานการณ์ของเขื่อน และสภาพภูมิอากาศเป็นสำคัญ

ส่วนสถานการณ์น้ำในพื้นที่ภาคกลาง หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้วางแผนรับมือน้ำทะเลหนุนสูง เช่น การปรับเพิ่มการระบายน้ำที่ท้ายเขื่อนเจ้าพระยาและเขื่อนพระรามหก ทั้งนี้ กรมชลประทาน การประปานครหลวง และ สทช.เฝ้าติดตามอย่างใกล้ชิดเพื่อควบคุมน้ำดิบให้มีคุณภาพเหมาะสมต่อการผลิตน้ำประปาและทำการเกษตร เช่นเดียวกับสถานการณ์น้ำทะเลหนุนในแม่น้ำท่าจีน ที่ทำให้ประชาชนและเกษตรกร อ.กระทุ่มแบน จ.สมุทรสาคร ขาดแคลนน้ำจืดนั้น ได้แก้ปัญหาโดยผันจากแม่น้ำแม่กลอง ผ่านคลองท่าสาธบางปลาและคลองจรเข้สามพัน มายังแม่น้ำท่าจีนเพื่อผลักดันน้ำเค็ม และบรรทุกน้ำจืดเข้าช่วยเหลือ อีกทั้งวางแผนดำเนินการซ่อมแซมคันกั้นน้ำรอยต่อชุมชนท่าจีน-ท่าฉลอม (ฝั่งขวา) เพื่อการป้องกันในอนาคต

นายธรรมพงศ์ กล่าวต่อว่า สำหรับสถานการณ์น้ำภาคตะวันออก โดยเฉพาะในเขตเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก (EEC) ได้ใช้โครงข่ายน้ำร่วมกับการทำการตกลงแลกเปลี่ยนเกณฑ์การใช้น้ำร่วมกัน ส่งผลให้ทางภาคตะวันออกมีน้ำเพียงพอต่อทุกกิจกรรมใช้น้ำตลอดฤดูแล้งนี้ ดังนั้นภาคตะวันออกในปีนี้จะมีความมั่นคงด้านน้ำค่อนข้างสูง อย่างไรก็ตาม ยังมีการควบคุมการใช้น้ำอย่างใกล้ชิดให้เป็นไปตามข้อตกลงตลอดฤดูกาล ขณะที่สถานการณ์น้ำในภาคตะวันตกมีปริมาณน้ำอยู่ในเกณฑ์ดี เขื่อนวชิราลงกรณ จ.กาญจนบุรี มีปริมาณน้ำร้อยละ 75 และมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นเช่นกันจึงได้มีมติปรับเพิ่มการระบายเพื่อช่วยผลักดันน้ำเค็มในแม่น้ำท่าจีน อีกทั้งเสริมปริมาณน้ำต้นทุนให้ลุ่มเจ้าพระยา